

УДК 336.226.3:336.225

**Пислиця Анна Віталіївна,**

канд. екон. наук,

старший викладач кафедри фінансів,

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

(03680, Україна, Київ, проспект Перемоги, 54/1)

E-mail: Pyslytsya\_Anna@ukr.net

## ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРУВАННЯ АКЦИЗІВ

**АНОТАЦІЯ.** Метою даної статті було представити авторське розуміння змісту адміністрування акцизів та особливостей його складових.

Застосовуючи методологічний підхід дослідження від загального до конкретного (адміністрування — адміністрування податків — адміністрування акцизів), розкрито зміст адміністрування акцизів, визначено його мету та складові.

Проаналізовано теоретичні засади адміністрування акцизів. Узагальнено підходи науковців до визначення адміністрування податків і запропоновано авторську дефініцію «адміністрування акцизів» як діяльності підрозділів контролюючих органів, уповноважених забезпечувати повну і своєчасну сплату ПДВ і акцизного податку до бюджету. Наголошено, що метою адміністрування акцизів є не лише забезпечення отримання запланованих сум, як вважає більшість науковців та практиків, а виконання платниками податкових зобов'язань у встановлений термін, на основі достовірно визначених об'єктів оподаткування. Виокремлено такі складові адміністрування акцизів: облік платників ПДВ і акцизного податку; облік податкових надходжень ПДВ і акцизного податку; консультаційне обслуговування платників ПДВ і акцизного податку; контроль щодо ПДВ і акцизного податку; управління податковим боргом з ПДВ і акцизного податку.

Отримані результати можуть бути використані контролюючими органами для подальшого удосконалення адміністрування ПДВ і акцизного податку. Перспективи подальших досліджень у даному напрямку пов'язані з визначенням ефективності адміністрування акцизів та особливостей адміністрування податків, сплачуваних великими платниками податків.

**КЛЮЧОВІ СЛОВА:** акцизи, податок на додану вартість, акцизний податок, адміністрування податків, адміністрування акцизів, мета адміністрування акцизів, складові адміністрування акцизів.

**Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.** Ефективність оподаткування залежить від налагодженості процесу податкового адміністрування, оскільки саме в ході адміністрування реалізуються на практиці сутнісні характеристики податків, їх фіскальна та регулююча спроможність. Провали у адмініструванні можуть значно

знизити ефективність будь-якого податку. Особливо це стосується податку на додану вартість. Часто його називають корупційним, однак корупційність криється не в суті цього податку, а в механізмі його реалізації на практиці, тобто в процесах адміністрування.

Ще Франсуа Кене (видатний французький економіст, основоположник школи фізіократів) говорив: «Для держав згубні не самі податки, а спосіб їх справляння» [1, с. 224]. Як зазначає професор В. Л. Андрущенко, в удосконаленні адміністрування закладено, по суті, невичерпний резерв підвищення ефективності функціонування податкових систем за рахунок інтенсифікації людського чинника [2, с. 29]. Крім того, з огляду на економічне зростання, — головний критерій ефективності та доцільності державного регулювання підприємництва, — важливішим є не загальний рівень оподаткування, а те, якими способами та з яких суб'єктів господарювання стягувати податки, тобто йдеться, фактично, про практику адміністрування податків [3, с. 37].

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Саме тому, проблеми адміністрування податків взагалі й акцизів, зокрема, досліджувалися багатьма вченими. Так, теоретичні аспекти адміністрування податків вивчали В. Л. Андрущенко [2, 4, 5], О. М. Воронкова [6], Г. М. Давидов [7], Ю. Г. Давидов [7], І. Г. Давидов [7], О. В. Князева [8], Ю. Коваленко [9], О. М. Любченко [7], В. М. Мельник [10, 11], М. Мурашко [9], В. М. Покинтелиця [12], Н. В. Пономарьова [8], А. Д. Ревенко [7], А. А. Садсков [12], К. П. Проскура [13], Ю. В. Сибірянська [14, 15], О. М. Тимченко [16], Т. Л. Томнюк [17, 18], В. М. Федосов [5], В. А. Хочуєв [19, 20] та ін.

**Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття.** Незважаючи на численні наукові дослідження, теоретичні та організаційні засади адміністрування акцизів з огляду на їх взаємозв'язок та збалансованість є недостатньо розробленими. До цього слід додати, що у науковців немає єдиної думки щодо співвідношення понять адміністрування податків і податковий контроль: часто питання податкового адміністрування зводяться тільки до податкового контролю [4, 21].

**Формулювання мети і завдання дослідження.** Представити авторське розуміння змісту адміністрування акцизів та особливостей його складових. Застосовуючи методологічний підхід дослі-

дження від загального до конкретного (адміністрування — адміністрування податків — адміністрування акцизів), розкриємо зміст адміністрування акцизів, визначимо його мету та складові (принципи адміністрування акцизів обґрунтовані нами у попередніх працях [22, 31]).

**Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.** Загальне поняття «адміністрування» (від лат. *administro* — керую) визначають як:

1. управління, завідування [23, с. 23];
2. управлінську діяльність керівників і органів управління, яка здійснюється здебільшого через накази, розпорядження [24, с. 16];
3. управлінську діяльність, яка здійснюється за допомогою адміністративно-командних методів управління [25, с. 110];
4. спосіб управління, заснований на формальних, адміністративних, приказних формах [26, с. 12];
5. у негативному сенсі — управління, здійснюване лише шляхом наказів і розпоряджень, ігнорування в справі керівництва виховної і роз'яснювальної роботи [23, с. 23].

В Оксфордському тлумачному словнику англійської мови знаходимо, що адміністрування (*administration*) це:

- 1) організовані дії, що були здійснені відповідно до плану, та стимулюють (приводять у дію) бізнес, школу або іншу інституцію;
- 2) процес або акт організації шляху, за яким щось робиться;
- 3). люди, які планують, організовують і приводять у дію бізнес, інституцію і т.д.
- 4) влада країни (уряд) [27, р. 18].

О. В. Князєва та Н. В. Пономарьова розглядають податкове адміністрування як складову частину державного адміністрування [8, с. 32], виділяючи взагалі три рівня адміністрування:

- державне адміністрування;
- податкове адміністрування макрорівня — здійснює орган виконавчої влади, що виконує функції розробки державної політики та нормативно-правового регулювання у сфері податкової діяльності;
- податкове адміністрування мікрорівня — представлене податковою службою [8, с. 33].

Як зазначають М. Мурашко та Ю. Коваленко, в англомовних словниках комплексного визначення «адміністрування податків»

(tax administration), «система адміністрування податків» (tax administration system) не надається, а дефініція «administration» є синонімічною «management», «execution», «performance», «supervision», тобто управління, організація, виконання, здійснення, нагляд (контроль) [9, с. 32].

Вважається, що вперше системний аналіз проблем забезпечення збору податків був опублікований у 1662 р. родоначальником англійської класичної політичної економії Вільямом Петті у роботі «Трактат про податки та збори»: узагальнивши практику оподаткування різних держав Європи, він запропонував системний підхід, який міг дозволити підвищити рівень ефективності справляння податків [8, с. 31]. Тобто, фактично було розроблено науковий підхід до організації процесу оподаткування та управління ним, який можна розглядати як наукове становлення основ податкового адміністрування [8, с. 31].

Ще А. О. Ісаєв у 1887 р. зазначав, що весь механізм управління податками може бути зведений до таких 3 моментів: 1) встановлення податей, 2) їх справляння та 3) контроль і відповідальність платників [28, с. 605]. Саме другий момент, на нашу думку, пов'язаний з адмініструванням податків. Справляння податків може бути у таких формах: а) система відкупів, б) справляння через державних чиновників, що заслуговує найбільшого виправдання по застосуванню до непрямих податків (акцизів і мит), які не перебувають у найближчому зв'язку з окремими общинами, в) справляння податків общинами, яке є найпридатнішим для всіх прямих податків [28, с. 608].

Т. Л. Томнюк зауважує, що у науковій та економічній літературі адміністрування безпосередньо пов'язують з управлінням [17, с. 57]. На її думку, всі зазначені поняття обумовлюють наявність певної управлінської діяльності, однак поняття «менеджмент» є вузьчим, ніж поняття «управління» [17, с. 58], а адміністрування податків виступає частиною управління процесами справляння податків [17, с. 60]. Якщо управління, менеджмент пов'язується зі стратегічними цілями управлінських структур, то адміністрування — це комплекс тактичних заходів, які практично реалізуються в процесі оподаткування [17, с. 60].

Адміністрування податків, як і податковий менеджмент, перебуває у тісній взаємодії з податковою політикою, виступаючи складовою її функціонування і практичного втілення; на перший погляд сутність податкової політики, податкового менеджменту і

адміністрування податків збігається, оскільки і те, і інше є організаційним механізмом податкової системи, однак, у політиці переважає і обґрунтовується ідейна сторона заходів і рішень, у менеджменті — методологічна, а в адмініструванні — організаційно-виконавча [17, с. 60].

Відмінність поняття «управління оподаткуванням»<sup>1</sup> від податкового адміністрування досліджувалась також російським науковцем В. А. Хочуєвим, який розглядає податкове адміністрування як «скелетну» основу оподаткування, що перетворює його у цілісну систему [19, с. 16]. Дана основа будується на принципі вибору соціально-економічних уподобань при формуванні концепції, моделей, структури державної податкової служби, що визначають органічну єдність її елементів [19, с. 16]. Стійкість системи податкових органів визначається ефективністю податкового адміністрування [19, с. 16]. Тому податкове адміністрування розглядається В. А. Хочуєвим не тільки як наукова категорія, але й, у той же час, з практичних позицій, як система інформації для регулювання розвитку вітчизняної економіки [19, с. 16].

Колектив авторів під керівництвом Г. М. Давидова та О. М. Любченка також схиляються до того, що адміністрування є частиною процесу управління [7, с. 169]. А автори підручника «Основи менеджменту та адміністрування» (Є. О. Снітко та Є. Є. Завгородній) зазначають, що адміністрування об'єднує у собі три з чотирьох функцій процесу управління, а саме: організація, мотивація, контроль [29, с. 44] (не належить до адміністрування функція планування. — А. В.).

Різне етимологічне трактування терміну «адміністрування» обумовлює необхідність визначитися, від якого із наведених варіантів ми будемо відштовхуватися для подальшого дослідження

---

<sup>1</sup> *Управління оподаткуванням* у широкому розумінні є діяльністю держави з управління елементами податкової системи. При цьому можна виділити три основні її елементи. Перший елемент пов'язаний з сукупністю податків і зборів і являє собою законодавче встановлення переліку податкових платежів і порядок оподаткування по кожному виду податку і збору. Другий елемент ототожнюється з правовими повноваженнями податкового відомства щодо організації роботи і діяльності у податковій сфері (встановлення компетенції, принципів, процедур, форм і методів). Третій елемент пов'язаний з податковим органом щодо визначення його функцій, задач з податкового контролю і притягнення до відповідальності юридичних, фізичних осіб за порушення податкового законодавства. *Управління оподаткуванням* у вузькому розумінні є управлінням системою податкових органів [19, с. 15–16].

питань адміністрування акцизів. На нашу думку, доцільнішим є перший варіант, який узагальнено визначає адміністрування як управління, завідування без акцентування, що таке управління здійснюється через накази та розпорядження. Звісно, вся діяльність податкових органів регламентована через видання наказів і розпоряджень. Проте частина функцій, що стосуються обслуговування платників, має рекомендаційний, консультативний, а не керівний характер. Податківці, контролюючи виконання платниками податкових зобов'язань, мають створити зручні умови сплати, допомагати уникнути помилок у нарахуванні податків.

Відсутній також єдиний підхід у трактуванні сутнісних і змісту адміністрування податків у теоретичній площині, передусім, чітко не розмежовані поняття «фіскальне адміністрування» та «податкове адміністрування». На нашу думку, податкове адміністрування є складовою фіскального адміністрування, однак деякі автори вживають ці терміни як синоніми, тому зазначимо, чим відрізняються, на нашу думку, ці два поняття. Оскільки «фіск» є сукупністю фінансових ресурсів держави, зосереджених у державному бюджеті та позабюджетних фондах [30, с. 597], ми приєднуємося до думки Ю. В. Сибірянської, яка відзначила, що фіскальне адміністрування логічно поділити на податкове адміністрування та формування неподаткових платежів [15, с. 142]. Отже, і фіскальне адміністрування, і адміністрування податків — це управління, але фіскальне адміністрування охоплює не тільки податки, а всі доходи бюджетів, включаючи неподаткові надходження.

Визначення адміністрування податків можна об'єднати у кілька груп, відповідно до різних підходів до його трактування. Спроби такої систематизації знаходимо у працях В. Л. Андрущенка [2], Ю. Коваленко [9], М. Мурашка [9], В. М. Покинтелиці [12] та А. А. Садекова [12].

Так, А. А. Садеков і В. М. Покинтелиця виділили 7 підходів до трактування адміністрування податків: процесний, організаційний, процесно-організаційний, прикладний, правовий, стратифікаційний, управлінський [31, с. 283–286].

Більшість учених розвинених країн розглядає поняття «адміністрування податків» з точки зору менеджменту в усіх його аспектах; російська наукова думка визначає дане питання з точки зору прерогативи права [9, с. 32]. На нашу ж думку, необхідно поєднувати ці два підходи, оскільки адміністрування податків є

частиною управління податками, яке здійснюється суворо у відповідності до положень законодавства.

Поняття «фіскальне адміністрування» розглядається В. Л. Андрущенко у трьох аспектах — як наука, як управління і як мистецтво [2, с. 28]. Ми будемо відштовхуватися від розуміння адміністрування податків як управління, хоча воно також залежить від наукового обґрунтування та мистецтва тих, хто його здійснює. Отже, слід обов'язково застосовувати науковий підхід при розробці засад податкового адміністрування.

Аналізуючи дефініції «фіскального адміністрування» та «адміністрування податків» [31, с. 287—296], стосовно адміністрування саме акцизів, вважаємо за доцільне виділити такі підходи до визначення адміністрування податків: науковий, управлінський, адміністрування як мистецтво та правовий [31, с. 287—296]. Дані підходи не протирічають один одному і їх треба поєднувати при розробці засад адміністрування податків. Аналіз дефініцій «податкове адміністрування», що пропонуються різними науковцями, доводить, що більшість з них віддає перевагу саме управлінському і правовому аспектам [31, с. 287—296]. Ми вважаємо, що достатньо чіткою, лаконічною та влучною є дефініція М. Мурашка та Ю. Коваленко, які визначили **адміністрування податків у вузькому розумінні** як професійну діяльність державної податкової служби по забезпеченню своєчасної і повної сплати платниками своїх податкових зобов'язань до бюджетів усіх рівнів [9, с. 36]. Відштовхуючись від нього, **адміністрування акцизів**, на нашу думку, — це діяльність уповноважених підрозділів контролюючих органів із забезпечення повної і своєчасної сплати ПДВ і акцизного податку до бюджету. Акцентуємо увагу, що забезпечення повної і своєчасної сплати означає не лише отримання запланованих сум, як вважають більшість науковців і практиків, а виконання платниками податкових зобов'язань у встановлений термін, на основі достовірно визначених об'єктів оподаткування. Це і є, на наш погляд, **метою адміністрування акцизів**. Звісно, за кризових явищ в економіці, сума податків, визначена на основі реального об'єкта оподаткування, може бути меншою за заплановану. У такій ситуації податківці не повинні шукати порушення там, де їх немає, намагаючись виконати план. Працівники податкової служби повинні діяти об'єктивно, відповідно до норм чинного законодавства.

Досягнення мети адміністрування можливе за умови чіткого послідовного виконання певних функцій. Отже, постає питання про виокремлення складових адміністрування податків. Не вдаючись до детального критичного аналізу наукових і нормативно-правових підходів з цього питання [31, с. 298—301], зазначимо, що ми приєднуємося до думки О. М. Тимченко щодо виділених нею складових адміністрування податків [16, с. 154], і відповідно до цього підходу виокремимо такі **складові адміністрування акцизів**:

- 1) облік платників ПДВ і акцизного податку;
- 2) облік податкових надходжень ПДВ і акцизного податку;
- 3) консультативне обслуговування платників ПДВ і акцизного податку;
- 4). контроль щодо ПДВ і акцизного податку;
- 5) управління податковим боргом з ПДВ і акцизного податку.

Кожна із зазначених складових передбачає застосування певних технологій і процедур, а також обчислення їх результативності. Зауважимо, що хоча можна визначити однакові складові адміністрування щодо кожного податку, однак зміст цих складових для різних податків буде різним, оскільки специфіка конкретного податку впливає на процес його адміністрування. Особливості адміністрування різних податків пов'язані з відмінностями в їх об'єктах оподаткування. Дані особливості обумовлюють у подальшому організаційну структуру та повноваження працівників контролюючих органів, які займається адмініструванням ПДВ і акцизного податку. Так, наприклад, облік платників ПДВ ведеться в окремому реєстрі; для акцизного податку передбачені особливі інструменти контролю: акцизна марка, акцизні склади, податкові пости. Чи не найбільше проявляються особливості адміністрування акцизного податку при здійсненні податкового контролю, коли особливу роль відіграє саме фактичний контроль.

**Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямку.** Проаналізовано теоретичні засади адміністрування акцизів. Узагальнено підходи науковців до визначення адміністрування податків і запропоновано авторську дефініцію «адміністрування акцизів як діяльності підрозділів контролюючих органів, уповноважених забезпечувати повну і своєчасну сплату ПДВ і акцизного податку до бюджету».

Наголошено, що метою адміністрування акцизів є не лише забезпечення отримання запланованих сум, як вважає більшість науковців і практиків, а виконання платниками податкових зобов'язань у встановлений термін, на основі достовірно визначених об'єктів оподаткування.

Виокремлено такі складові адміністрування акцизів: облік платників ПДВ і акцизного податку; облік податкових надходжень ПДВ і акцизного податку; консультаційне обслуговування платників ПДВ і акцизного податку; контроль щодо ПДВ і акцизного податку; управління податковим боргом з ПДВ і акцизного податку.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку пов'язані з визначенням ефективності адміністрування акцизів та особливостей адміністрування податків, сплачуваних великими платниками податків.

### **Бібліографічний список**

1. Андрущенко В. Л. Податкові системи зарубіжних країн / В. Л. Андрущенко, О. Д. Данілов; за заг. ред. М. Я. Азарова. — К.: «Вид. дім «Комп'ютерпрес», 2004. — 240 с.
2. Андрущенко В. Л. Фіскальне адміністрування як наука і мистецтво / В. Л. Андрущенко // Фінанси України. — 2003. — № 6. — С. 27–35.
3. Ластовецький А. Організаційно-правові засади адміністрування податків / А. Ластовецький // Право України. — 2003. — № 11. — С. 37–40.
4. Андрущенко В. Адміністрування податків і платежів: предмет і метод дослідження // зб. наук. пр. Акад. ДПС України. — 2002. — № 4 (18). — С. 76–78.
5. Бюджетний менеджмент: підручник / В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін.; за заг. ред. В. Федосова. — К.: КНЕУ, 2004. — 864 с.
6. Воронкова О. М. Податковий менеджмент в Україні: особливості, проблеми, перспективи: [монографія] / Олена Миколаївна Воронкова; Національний університет ДПС України. — Ірпінь, 2012. — 396 с.
7. Планування та адміністрування податкових надходжень як складова соціально-економічного розвитку регіону: монографія / Г. М. Давидов, О. М. Любченко, А. Д. Ревенко та ін.; за ред. Г. М. Давидова, О. М. Любченко. — Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2007. — 374 с.

8. Князева О. В. Особенности налогового администрирования в государстве с переходной экономикой / О. В. Князева, Н. В. Пономарева // Финансы. — 2006. — № 6. — С. 31–36.

9. Мурашко М. Проблеми дефініцій системи адміністрування податків в Україні / М. Мурашко, Ю. Коваленко // Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. — 2007. — № 4. — С. 32–38.

10. Мельник В. М. Проблеми теорії та практики адміністрування податків в Україні / В. М. Мельник // Актуальні проблеми економіки. — 2003. — № 5 (23). — С. 40–43.

11. Мельник В. М. Оподаткування: наукове обґрунтування та організація процесу / В. М. Мельник. — К. : Комп'ютерпрес, 2006. — 277 с.

12. Садеков А. А. Адміністрування податків: обґрунтування дефініції / А. А. Садеков, В. М. Покинтелія // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). — 2009. — № 2 (45). — С. 85–92.

13. Проскура К. П. Податкове адміністрування в Україні в посткризовий період: ефективність та напрями модернізації. — К.: ТОВ «Ем-кон», 2014. — 376 с.

14. Сибірянська Ю. В. Адміністрування доходів бюджету: реалії та перспективи / Ю. В. Сибірянська // Економіка та держава. — 2008. — № 11. — С. 20–23.

15. Сибірянська Ю. В. Управління доходами бюджету та напрямки його вдосконалення в Україні: дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / Юлія Володимирівна Сибірянська. — К., 2008. — 303 с.

16. Тимченко О. М. Дискусійні питання сутності та складових податкового менеджменту / О. М. Тимченко // Финансы, облік і аудит : зб. наук. пр. — К: КНЕУ, 2003. — Вип. 5 — 2005. — С. 150–157.

17. Томнюк Т. Л. Дефініція «адміністрування податків»: сутність та специфічні особливості в управлінській діяльності податкових органів / Т. Л. Томнюк // Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії : зб. наук. пр. — 2009. — № 4 (17). — С. 56–62.

18. Томнюк Т. Л. Адміністрування податків в Україні: організація та напрямки розбудови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 — Гроші, фінанси і кредит / Т. Л. Томнюк. — Т., 2009. — 20 с.

19. Хочуев В. А. Становление и развитие налогового администрирования в Российской Федерации [Электронный ресурс] : автореф. дис. на соиск. науч. степени д-ра экон. наук: спец. 08.00.10 — Финансы, денежное обращение и кредит / В. А. Хочуев. — М., 2010. — 40 с. — Режим доступа: <http://vak.ed.gov.ru/common/img/uploaded/files/vak/2010/announcements/economich/20-09/KNHochuevVA.doc>

20. *Хочуев В. А.* Теоретические основы налогового администрирования: понятия и определения / В. А. Хочуев // Налоговая политика и практика. — 2008. — № 5/1.
21. *Артеменко Д. А.* Институт налогового консультирования в механизме налогового администрирования / Д. А. Артеменко // Финансы. — 2011. — № 1. — С. 29–32.
22. *Пислиця А. В.* Принципи адміністрування акцизів та їх реалізація в Україні / А. В. Пислиця // Ринок цінних паперів України. — 2010. — № 9–10. — С. 23–29.
23. *Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука.* — К.: Голов. ред. УРЕ, 1974. — 776 с.
24. *Економічний енциклопедичний словник: у 2 т. ; за ред. С. В. Мочерного.* — Л.: Світ, 2005. — Т. 1. — 616 с.
25. *Вовна Н.* Теоретичні підходи до трактування сутності фінансового адміністрування та фінансового менеджменту державних установ і організацій / Н. Вовна // Світ фінансів. — 2009. — № 3 (20). — С. 107–119.
26. *Золотогоров В. Г.* Экономика: Энциклопедический словарь. — Минск: Интерпрессервис, 2003. — 720 с.
27. *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English / A S Hornby.* Sixth edition. Edited by Sally Wehmeir. Phonetics Editor Michael Ashby. Oxford University Press, 2003. — 1793 p.
28. *Исаев А. А.* Очерк теории и политики налогов / А. А. Исаев — М.: ЮрИнфоР-Пресс, 2004. — 270 с.
29. *Снітко Є. О.* Основи менеджменту та адміністрування: підруч. для студ. ден. та заоч. форм навч. напряму підготовки «Менеджмент» / Є. О. Снітко, Є. Є. Загородній. — Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. — 279 с.
30. *Загородній А. Г.* Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. — Л.: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2005. — 714 с.
31. *Пислиця А. В.* Ефективність акцизного оподаткування в Україні: дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / Анна Віталіївна Пислиця. — К., 2012. — 327 с.

## References

1. *Andrushchenko, V. L.* Podatkovi systemy zarubizhnykh krayin [Tax systems of foreign countries ]. / V. L. Andrushchenko, O. D. Danilov; za zah. red. M. Ya. Azarova. — K.: «Vyd. dim «Kompyuterpres» (2004). — 240 p. [In Ukrainian]

2. *Andrushchenko, V. L.* Fiskalne administruvannya yak nauka i mystetstvo [Fiscal administration as science and art]. / V. L. Andrushchenko // *Finansy Ukrainy*. — 2003. — № 6. — P. 27–35. [In Ukrainian]
3. *Lastovetsky, A.* Orhanizatsiyno-pravovi zasady administruvannya podatkov [Organizational and legal foundations of tax administration]. / A. Lastovetsky // *Pravo Ukrainy*. — 2003. — № 11. — P. 37–40. [In Ukrainian]
4. *Andrushchenko, V.* Administruvannya podatkov i platezhiv: predmet i metod doslidzhennya [Tax and fee administration: subject and method of research]. // *zb. nauk. pr. Akad. DPS Ukrainy*. — 2002. — № 4 (18). — P. 76–78. [In Ukrainian]
5. *Byudzhетnyy menedzhment [Budgetary management]: pidruchnyk / V. Fedosov, V. Oparin, L. Safonova ta in.; za zah. red. V. Fedosova*. — K.: KNEU (2004). — 864 p. [In Ukrainian]
6. *Voronkova, O. M.* Podatkovy menedzhment v Ukraini: osoblyvosti, problemy, perspektyvy [Tax management in Ukraine: peculiarities, problems, perspectives]: [monohrafiya] / Olena Mykolaivna Voronkova; Natsionalnyy universytet DPS Ukrainy. — Irpin (2012). — 396 p. [In Ukrainian]
7. *Planuvannya ta administruvannya podatkovykh nadkhodzen yak skladova sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehionu [Planning and administration of tax inflows as a component of social and economical development of the region]: monohrafiya / H. M. Davydov, O. M. Lyubchenko, A. D. Revenko ta in.; za red. H. M. Davydova, O. M. Lyubchenko*. — Kirovohrad: Imeks-LTD (2007). — 374 p. [In Ukrainian]
8. *Knyazeva, O. V.* Osobennosti nalogovogo administrirovaniya v gosudarstve s perekhodnoy ekonomikoy [Peculiarities of tax administration in the state with transition economy]. / O. V. Knyazeva, N. V. Ponomareva // *Finansy*. — 2006. — № 6. — P. 31–36. [In Russian]
9. *Murashko, M.* Problemy definitsiy systemy administruvannya podatkov v Ukraini [Problems of defining the system of tax administration in Ukraine]. / M. Murashko, Yu. Kovalenko // *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnya pry Prezydentovi Ukrainy*. — 2007. — № 4. — P. 32–38. [In Ukrainian]
10. *Melnyk, V. M.* Problemy teorii ta praktyky administruvannya podatkov v Ukraini [Problems of theory and practice of tax administration in Ukraine]. / V. M. Melnyk // *Aktualni problemy ekonomiky*. — 2003. — № 5 (23). — P. 40–43. [In Ukrainian]
11. *Melnyk, V. M.* Opodatkuvannya: naukovе obgruntuvannya ta orhanizatsiya protsesu [Taxation: scientific reasoning and organization of the process]. / V. M. Melnyk. — K.: Kompyuterpres (2006). — 277 p. [In Ukrainian]

12. *Sadyekov, A. A.* Administruvannya podatkov: obgruntuvannya definitsii [Tax administration: discourse of the definition]. / A. A. Sadyekov, V. M. Pokyntelytsya // Naukovyy visnyk Natsionalnoho universytetu DPS Ukrainy (ekonomika, pravo). — 2009. — № 2 (45). — P. 85–92. [In Ukrainian]

13. *Proskura, K. P.* Podatkove administruvannya v Ukraini v postkryzovyy period: efektyvnist ta napryamy modernizatsii [Tax administration in Ukraine in the postcrisis period: efficiency and directions of modernization]. — K.: TOV «Emkon» (2014). — 376 p. [In Ukrainian]

14. *Sybiryanska, Yu. V.* Administruvannya dokhodiv byudzhetu: realii ta perspektyvy [Administration of budget income: reality and perspectives]. / Yu. V. Sybiryanska // Ekonomika ta derzhava. — 2008. — № 11. — P. 20–23. [In Ukrainian]

15. *Sybiryanska, Yu. V.* Upravlinnya dokhodamy byudzhetu ta napryamky yoho vdoshkonalennya v Ukraini [Managing budget income and directions of it's improvement in Ukraine]: dys. kand. ekon. nauk: 08.00.08 / Yuliya Volodymyrivna Sybiryanska. — K. (2008). — 303 p. [In Ukrainian]

16. *Tymchenko, O. M.* Dyskusiyni pytannya sutnosti ta skladovykh podatkovoho menedzhmentu [Controversial question of essence and components of tax management]. / O. M. Tymchenko // Finansy, oblik i audit: zb. nauk. pr. — K: KNEU, 2003. — Vyp. 5 — 2005. — P. 150–157. [In Ukrainian]

17. *Tomnyuk, T. L.* Definitsiya «administruvannya podatkov»: sutnist ta spetsyfichni osoblyvosti v upravlinskiy diyalnosti podatkovykh orhaniv [Definition of «tax administration»: essence and specific characteristics in managing activity of tax authorities] / T. L. Tomnyuk // Naukovyy visnyk Bukovynskoi derzhavnoi finansovoi akademii : zb. nauk. pr. — 2009. — № 4 (17). — P. 56–62. [In Ukrainian]

18. *Tomnyuk, T. L.* Administruvannya podatkov v Ukraini: orhanizatsiya ta napryamky rozbudovy [Tax administration in Ukraine: organization and directions of development]: avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ekon. nauk: spets. 08.00.08 — Hroshi, finansy i kredyt / T. L. Tomnyuk. — T. (2009). — 20 p. [In Ukrainian]

19. *Khochuev, V. A.* Stanovlenie i razvitie nalogovoho administrirovaniya v Rossiyskoy Federatsyi [Incipience and development of tax administration in Russian Federation]. [Elektronnyi resurs]: avtoref. dys. na soysk. nauch. stepeny d-ra ekon. nauk: spets. 08.00.10 — Finansy, denezhnoe obrashchenie i kredyt / V. A. Khochuev. — M. (2010). — 40 p. — Rezhym dostupa : <http://vak.ed.gov.ru/common/img/uploaded/files/vak/2010/announcements/economich/20-09/KHochuevVA.doc> [In Russian]

20. *Khochuev, V. A.* Teoreticheskie osnovy nalogovoho administrirovaniya: ponyatiya i opredeleniya [Theoretical basics of tax

administration: concepts and definitions]. / V. A. Khochuev // *Nalohovaya politika i praktika*. — 2008. — № 5/1. [In Russian]

21. *Artemenko, D. A.* Institut nalohovoho konsultirovaniya v mekhanizme nalohovoho administruvaniya [Institute of tax consulting as a part of tax administration mechanism]. / D. A. Artemenko // *Finansy*. — 2011. — № 1. — P. 29–32. [In Russian]

22. *Pyslytsya, A. V.* Pryntsypy administruvannya aktsyziv ta yikh realizatsiya v Ukraini [Principles of excise administration and their realization in Ukraine]. / A. V. Pyslytsya // *Rynok tsinnykh paperiv Ukrainy*. — 2010. — № 9–10. — P. 23–29. [In Ukrainian]

23. *Slovyk inshomovnykh sliv* [Dictionary of foreign words]. / za red. O. S. Melnychuka. — K.: Holov. red. URE (1974). — 776 p. [In Ukrainian]

24. *Ekonomichnyy entsyklopedychnyy slovyk* [Economic encyclopedic dictionary]: u 2 t. ; za red. S. V. Mochernoho. — L.: Svit (2005). — T. 1. — 616 p. [In Ukrainian]

25. *Vovna, N.* Teoretychni pidkhody do traktuvannya sutnosti finansovoho administruvannya ta finansovoho menedzhmentu derzhavnykh ustanov i orhanizatsiy [Theoretical approaches to determining the essence of financial administration and financial management of state institutions and organizations]. / N. Vovna // *Svit finansiv*. — 2009. — № 3 (20). — P. 107–119. [In Ukrainian]

26. *Zolotohorov, V. H.* *Ekonomika* [Economics]: Entsyklopedicheskiy slovar. — Minsk: Interpresservis (2003). — 720 p. [In Russian]

27. *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English* / A S Hornby. Sixth edition. Edited by Sally Wehmeir. Phonetics Editor Michael Ashby. Oxford University Press (2003). — 1793 p. [In English]

28. *Isaev, A. A.* *Ocherk teorii i politiki nalohov* [Essay on tax theory and policy]. / A. A. Ysaev — M.: YurInfoR-Press (2004). — 270 p. [In Russian]

29. *Snitko, Ye. O.* *Osnovy menedzhmentu ta administruvannya* [Foundations of management and administration]: pidruch. dlya stud. den. ta zaoch. form navch. napryamu pidhotovky «Menedzhment» / Ye. O. Snitko, Ye. Ye. Zavhorodniy. — Luhansk: Vyd-vo DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka» (2010). — 279 p. [In Ukrainian]

30. *Zahorodniy, A. H.* *Finansovo-ekonomichnyy slovyk* [Financial and economic dictionary]. / A. H. Zahorodniy, H. L. Voznyuk. — L.: Vyd-vo Nats. un-tu «Lvivska politekhnika» (2005). — 714 p. [In Ukrainian]

31. *Pyslytsya, A. V.* *Efektyvnist aktsyznoho opodatkovannya v Ukraini* [Efficiency of excise taxation in Ukraine]: dys. kand. ekon. nauk: 08.00.08 / Anna Vitaliyivna Pyslytsya. — K. (2012). — 327 p. [In Ukrainian]

УДК 336.226.3:336.225

**Пислиця Анна Витальевна,**

канд. экон. наук,

старший преподаватель кафедры финансов,

ГВУЗ «КНЭУ имени Вадима Гетьмана»

(03680, Украина, Киев, проспект Победы, 54/1)

E-mail: Pyslytsya\_Anna@ukr.net

## ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ АДМИНИСТРИРОВАНИЯ АКЦИЗОВ

**АННОТАЦИЯ.** Целью данной статьи было представить авторское понимание содержания администрирования акцизов и особенностей его составляющих.

Применяя методологический подход исследования от общего к частному (администрирование — администрирование налогов — администрирование акцизов), раскрыто содержание администрирования акцизов, определены его цели и составляющие.

Проанализированы теоретические основы администрирования акцизов. Обобщены подходы ученых к определению администрирования налогов и предложена авторская дефиниция «администрирования акцизов» как деятельности подразделений контролирующих органов, уполномоченных обеспечивать полную и своевременную уплату НДС и акцизного налога в бюджет. Отмечено, что целью администрирования акцизов является не только обеспечение получения запланированных сумм, как считает большинство ученых и практиков, а выполнение плательщиками налоговых обязательств в установленный срок, на основе достоверно определенных объектов налогообложения. Выделены следующие составляющие администрирования акцизов: учет плательщиков НДС и акцизного налога; учет налоговых поступлений НДС и акцизного налога; консультационное обслуживание плательщиков НДС и акцизного налога; контроль за НДС и акцизным налогом; управление налоговым долгом по НДС и акцизному налогу.

Полученные результаты могут быть использованы контролирующими органами для дальнейшего совершенствования администрирования НДС и акцизного налога. Перспективы дальнейших исследований в данном направлении связаны с определением эффективности администрирования акцизов и особенностей администрирования налогов, выплачиваемых крупными налогоплательщиками.

**КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА:** акцизы, налог на добавленную стоимость, акцизный налог, администрирование налогов, администрирование акцизов, цель администрирования акцизов, составляющие администрирования акцизов.

UDC 336.226.3:336.225

**Pyslytsya Anna Vitaliivna,**

Candidate of Sciences (Economics), Senior Lecturer,

Department of Finance

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

(54/1, Prospect Peremogy, Kyiv, 03680, Ukraine)

E-mail: Pyslytsya\_Anna@ukr.net

**THEORETICAL BASIS OF EXCISE ADMINISTRATION**

**ABSTRACT.** *This article is aimed to present the author's perception of the meaning of excise administration and characteristics of its components.*

*The contents of excise administration is revealed, it's purpose and components are defined using methodological approach of investigation from general to specific (administration — tax administration — excise administration).*

*The theoretical basis of excise administration is analyzed. The scientific approaches to excise administration treatment are determined and author's definition of 'excise administration' is suggested as an activity of subheads of supervising authorities that are entitled to provide complete and timely payment of VAT and excise tax to the budget. It is emphasized that excise administration is aimed to ensure not only getting planned sums, as considered by the majority of scientists and practitioners, but also fulfilling tax obligations by payers in a defined terms on the basis of certainly determined objects of taxation. Such components of excise administration are singled out: accounting of VAT and excise tax payers; accounting of tax revenues of VAT and excise; consultation service of VAT and excise tax payers; control on VAT and excise tax; VAT and excise tax debt management.*

*The obtained results can be used by supervising authorities for further improvement of VAT and excise administration. The perspectives of further investigation in present direction are linked with determining the efficiency of excise administration and peculiarities of administration of taxes that are withdrawn from major tax payers.*

**KEY WORDS:** *excises, value-added tax, excise tax, tax administration, excise administration, purpose of excise administration, components of excise administration.*